

פניני הפרשה

נס"ד פרשת בא תשפ"ד

ניסים ופלאות ביציאת מצרים

מה שהתרחש במצרים במכת בכורות:

הקב"ה ציווה את בני ישראל כמה ציוויים א: לשחוט קרבן פסח, לערוך שלחן הסדר' כהלכתו, ולאכול את הפסח עם מצה ומרור. כל חפציהם יהיו ארוזים, והיו לבושים ומוכנים ליציאה לדרך. אסור לאף יהודי לצאת מפתח ביתו עד הבוקר ועליהם למול את עצמם, כי רבים מבני ישראל ביטלו ברית מילה בהיותם במצרים ב. והקב"ה רצה שהם ימולו עצמם ואז תהיה להם זכות להיגאל, כמש"כ שנגאלו בזכות דם פסח ודם מילה ג, ולאחר שנימולו נישק הקב"ה כל אחד ואחד ד, ובירכם "בני, תהיו חיים לשנה הבאה" ה, ובסופו של דבר, ביציאתם ממצרים היו כולם נימולים ו.

כך ישבו בני ישראל בבתיהם, שוחטים וצולים את פסחיהם, עורכים את שלחן הסדר, אוכלים מצות ושותים יין בהסיבה, צוהלים ואומרים הלל להקב"ה ז.

בחצות הלילה היכה הקב"ה את בכורי מצרים. כולם מתו. פרעה, מרוב פחד [כי היה בכור] חלה בחולי הטירוף ח. הוא חיפש את משה כדי שיתפלל עליו. גם שריו ועבדיו הצטרפו עימו בהליכה ובחיפוש י ט. הוא לא ידע היכן גר משה, והסתובב באמצע הלילה בשווקי מצרים ושאל "היכן משה גר?" והיו ילדי ישראל משחקים ומהתלים בו ואומרים "כאן הוא גר!" שם הוא גר! י" עד שלבסוף מצאו י. היות והקב"ה אסר על בני ישראל לצאת מפתח הבתים, דיבר עימו משה מהמרפסת יא, ויש אומרים מהחלון יב. הוא ביקש ממשה שיתפלל, כי עוד רגע כולם מתים, ומשה אמר לו שאם רצונו להינצל יאמר: "בני! הרי אתם ברשות עצמכם, קומו צאו מתוך עמי, עד עכשיו הייתם עבדי פרעה מאן ואילך הרי אתם ברשות ה', עבדו את ה' עוד פעמיים, והקב"ה השמיע את קול פרעה בכל ארץ מצרים! יג. פרעה אמר למשה שיצאו כבר עכשיו ממצרים, אולם משה אמר שהם לא יצאו באמצע הלילה כגנבים אלא למחרת באור יום יד. לא רק פרעה, אלא המצריים כולם ברוב כאבם וסיבלם צעקו שבני ישראל יצאו ממצרים טו. בתיה בת פרעה הייתה בכורה, אולם היא לא מתה במכת בכורות

בזכות שמה התפלל עליה טז. ←

ט מדרש ויושע.
ב רמב"ן שמות יב, מב, ועי' עוד יילקו"ש רח
מש"כ במדור מדרשי חז"ל יא מכילתא יב, לא
ג שמור"ד יז, ג יב מדרש ויושע
ד שמור"ד יט, ה יג מדרש ויושע עה"פ
ה מדרש ויושע ימינך ה' נאדרי בכח
ו מד' לקח טוב שמות יב, ג יד ילקו"ש רח
ז שמור"ד יח, ומד' ויושע, טו ילקו"ש רח
ח מכילתא יב, לג טז ילקו"ש קפו

פנינים לשלחן שבת

לאפותו וכו'? וי"ל, שהבצק שהם הכינו לא היה בשביל הדרך, אלא כדי לסעוד את ארוחת הבוקר, טרם צאתם לדרך. (ספרים)

ליל שמרים הוא לה' (יב, מב).
בזוה"ק איתא שאותו לילה האיר לישראל כאור היום בתקופת תמוז. ויש ליתן טעם נפלא מה היה העניין שיהא אור, דהרי כתוב במדרש שהקב"ה ציווה לבני ישראל למול עצמם באותו לילה (כדי שיהיו להם זכויות להיגאל), וקשה, שהרי הלהכה אין עושים ברית מילה בלילה? אלא, מחמת כן האיר להם הקב"ה את הלילה והיה אור יום, ונימולו ביום ולא בלילה... (ילקוט האורים בשם משנת דרבי אליעזר)

מדרשי חז"ל

רבים מבני ישראל ביטלו ברית מילה בהיותם במצרים (רמב"ן שמות יב, מב), והקב"ה רצה שהן ימולו עצמם ואז תהיה להם זכות להיגאל [כמש"כ שנגאלו בזכות דם פסח ודם מילה, (שמור"ד יז, ג) ועל זה כתוב "ואראה אותך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי"], מה עשה הקב"ה כדי לשכנעם? למול? לאחר שמה הקריב את קרבן הפסח שלו, גזר הקב"ה על ד' רוחות העולם שיביאו עימם ריח נעים מגן עדן, והריח נדבק באותו קרבן פסח, ואז בני ישראל התגרו מאוד, וביקשו ממה שיתן להם מהקרבן, אמר להם משה אם לא תמולו עצמכם לא תוכלו לאכול, מיד הלכו ומלו עצמם, והקב"ה נישק כל אחד ואחד. (שמור"ד יט, ט)

מה שהקב"ה ציווה לבני ישראל לשחוט את הצאן לקרבן פסח, היה בזה גם עניין של מידה כנגד מידה במצרים, כי במשך שנות השיעבוד, היו המצריים צדים צבי וכדו', שוחטים ומבשלים ואוכלים, והיהודים היו רואים ומתגרים אולם המצריים לא נתנו להם לטעום, לכך ציווה הקב"ה את ישראל לשחוט צאן, היהודים היו אוכלים, והמצריים באותה עת מבכים את גורל בכורותיהם. (שמור"ד טז, ד)

בעת שיצאו ממצרים, נטל עימו משה את ארונו של יוסף שהוטמן בנילוס במצרים, וקודם מותו ביקש שכשיעלו ממצרים, יעלו את ארונו. אולם היאך ידע משה שהארון טמון בנילוס? אלא, סרח בת אשר [שעוד הייתה מהדור שבו נפטר יוסף וראתה את קבורתו] עדיין לא מתה, והיא אמרה למשה שקברו את יוסף בנילוס. ואיך הוציא משה את הארון הטמון במעמקי הים? עמד על שפת הנילוס, נטל לוח של זהב וחקק בו שם המפורש וזרקו לנילוס, וצעק: "יוסף בן יעקב! הגיע זמן השבועה שנסבע הקב"ה לאברהם אבינו שהוא גואל את בניו, אם אתה עולה, מוטב, ואם לאו, פטורים ונקיים אנו משבועתך!" מיד צף ארונו של יוסף ונטלו משה. (מדרש אגדה, ועי' תנחומא בשלח ב)

ולאיתותירי ממנו עדי-בקר (יב, י)
זהו שניצטוונו שלא להותיר ממנו, הענין הוא כדרך מלכים ושרים שאינם צריכים להותיר מתבשלים מיום אל יום, ועל כן אמר שאם יותר ממנו שישרף כדבר שאין חפץ בו, כדרך מלכי אדמה. וכל זה לזכור ולקבוע בלב שבאותו זמן גאלנו השם יתברך מעבדות, ונעשינו בני חורין, וזכינו למלכות ולגדולה. (ספר החינוך פרשת בא מצוה ח)

ואכלתם אתו בחפזון (יב, יא)
זהו שניצטוונו לאכול צלי דוקא, לפי שכך דרך בני מלכים ושרים לאכול בשר צלי, לפי שהוא מאכל טוב ומוטעם, אבל שאר העם אינם יכולים לאכול מעט בשר שתשיג ידם כי אם מבושל, כדי למלא בטנם. ואנו שאוכלים הפסח לזכרון שיצאנו לחירות להיות ממלכת כהנים ועם קדוש ודאי ראוי לנו להתנהג באכילתו דרך חירות ושרות. (ספר החינוך פרשת בא מצוה ז)

ואמרתם זבח-פסח הוא לה' (יב, כז).
ובמדרש: "מכאן שדורשים בהלכות הפסח קודם הפסח ל' יום". ותמוה היכן רמזו בפסוק ה-ל' יום? וי"ל, שאם נחצה את האותיות שבמילה 'פסח', יצא 'למ"ד', כי חצי פ' הוא 'מ' וחצי ס' הוא 'ל' וחצי ח' הוא 'ד', יוצא "למ"ד", ומרומז "ואמרתם" (את הלכות הפסח), מתי? "זבח" (-כשתחצה) "פסח" (המילה פסח), והיינו למ"ד יום. (ילקוט האורים בשם 'לחם עוני')

ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים לל' כסף וכלי זהב ושמלת (יב, לה).

משמע שהם עשו כן רק כדי לקיים את ציווי של משה, וכך משמע מהפסוק "דבר נא' באזני העם", יש צורך 'לבקש' זאת מהם (כדי לקיים ההבטחה לאברהם), ותמוה, וכי לא חפצו בממון בחינם? מתרץ רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל, שאכן בני ישראל לא רצו את הכסף, משתי סיבות. א. הם חששו שבגלל זה המצריים ירדפו אחריהם, ומשה אמר להם שאדרבה, רצון ה' שירדפו אחריהם כדי להטביעם בים. ב. כדי שהיציאה ממצרים תהא רק כדי לקיים רצון ה', ושלא יתערב כאן הגנת הממון. (תפארת יונתן)

וגם-צדה לא-עשו להם (יב, לוט).
תמוה, הרי כתוב שהם הכינו בצק ולא הספיקו

המשך ניסים ופלאות ביציאת מצרים:

היציאה ממצרים:

משהאיר היום של טו ניסן, הגיע הרגע שהקב"ה קבע שיצאו ממצרים. באותו יום ותאריך שירדו והגיעו למצרים, בו גם יצאו ממצרים.

מספר בני אזהרה כן: גברים מגיל 20 ומעלה 600,000! ה. הנשים והטף היו עוד 3 מיליון י. ו. זהו חוץ משבט לוי שהיו עוד 20 אלף! כ. בנוסף על עימם ערב רב [גויים מצריים ומאומות נוספות שהתגיירו] ומספרם לפי שיטה אחת עוד 3 מיליון! כא. סה"כ קרוב ל-7 מיליון אישי!!!

בני יצאו ממצרים טעונים בכסף וזהו לרוב, ממה שהשאלו מהמצריים, עד כדי שכל אחד יכל לממן מרכושו הפרטי את בניית המשכן וכל כלי העשויים מכמויות אדירות של כסף וזהב!!! כב. ובמדרש אחר כג. כתוב שלא היה אדם מישראל שלא היה לו 60 חמורים טעונים כסף וזהב.

בני נסעו מרעמסס שבמצרים, לסוכות. מרחק 520 מיל! [כ-520 ק"מ] כד, והקב"ה הביאם לשם תוך פחות מ-18 דק', עי' החשבון להלן. [אדם רגיל הולך בהליכה בינונית ק"מ ב-18 דק', והם הלכו 520 ק"מ בפתות מ-18 דק'!] וזה מש"כ "ואשא אתכם על כנפי נשרים" (שמות יט, ט), ואין הכוונה ע"ג נשרים ממש, אלא שהקב"ה הביאם ל'סוכות' במהירות, כאילו נשאם על כנפי נשרים כה.

מה אכלו במשך היום שהלכו? דקות ספורות קודם יציאתם ממצרים, החלו בני להכין לעצמם צידה ומזון לדרך לאותו יום, הם כבר הכינו בצק, אולם כיון שהגיע הציווי מהקב"ה לצאת, לא הספיקו להכניסו לתנור, ונשאוהו על ראשם ונאפה מחום השמש כו, וי"א שאפאוהו בתנור בהגיעם לסוכות.

כו. [לפי האומרים שאפאוהו ב'סוכות', יש הוכחה שמש"כ במדרש הנ"ל שהקב"ה הביאם מרעמסס לסוכות בשעה קלה, זה פחות מ-18 דק', שהרי בפסוק כתוב שבצקם לא הספיק להתמיץ (יבלט), והנה הזמן שבצק מחמיץ הוא 18 דק', והם הכינו את הבצק במצרים ואפאוהו בסוכות, נמצא איפה שלקח פחות מח"י דקות מרעמסס לסוכות כה.]

אותו בצק שנאפה מחום השמש, הספיק להם למאכל שני סעודות ליום, לשלושים יום!!! היה זה נס הן מצד הכמות, והן מצד שהחררה נשארה רכה ולא נתקשתה כט.

בהגיעם ל'סוכות' הקיפם הקב"ה בשבעה ענני כבוד, ארבעה מד' רוחות, אחד מעליהם להגנה מפני השמש ומפני המטר, אחד תחתיהם שלא ינזקו מעקרבים וקוצים וכדו', ואחד נסע לפניו ליישר הדרך, למלאות את הבורות והגומות, ולהנמיך את ההרים והגבעות ל, ועל כן נקרא אותו מקום 'סוכות' [ע"ש שהקב"ה 'סוכך' עליהם בעננים] לא.

הגלות והשיעבוד במצרים יכל להתארך יותר, אלא בזכות שצעקו והרבו בתפילה, הקב"ה שמע וקיבל תפילתם, כמש"כ "ויאנחו מן העבודה ויצעקו ותעל שוועתם אל האלוקים... וישמע אלוקים את נאקתם" (שמות ב, כג-כד), וכן כתי' "ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי" (שמות ג, ט), וכן כתי' (דברים כו, ז) "ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו וישמע ה' את קולינו וירא את עניינו ואת עמלינו ואת לחצינו" לב.

קדושת הלילה:

ליל טו בניסן, נקבע בתורה כ'ליל שימורים', ליל המשומר מן המזיקין ג. וכן נקבע ללילה המיועד לניסים לדורות, ובאמת נעשו בו ניסים רבים במשך הדורות, ולכן נקרא 'שימורים' בלשון רבים. הניסים כתובים ונאמרים בליל הסדר בפיט' אז רוב ניסים, כגון הנס שאברהם רדף והיכה את ארבעת המלכים, ונחלק לו הלילה (ברא יד, טו), ובימי חזקיהו, הקב"ה היכה בליל זה את כל מחנה סנחריב (מלכים ב יט, לה) ובימי מרדכי ואסתר, בלילה זה נדה שנת אחשוורוש, וכן נעשה הנס לדניאל בגוב האריות, והנס של חנניה מישאל ועזריה, ועוד לד.

מובא במדרש, שכשיצחק אבינו בירך את יעקב ועשו, היה זה בליל הסדר. ולמה רצה אז לברכו? אמר לו יצחק לעשו: "בני, בלילה הזה הקב"ה דן את העולם על התבואות שבשדות, ואוצרות טללי שפע וברכה נפתחים, בזה הלילה כל העולם כולו אומרים בו הלל, וגם העליונים [המלאכים] אומרים בו שירה, והוא זמן שמור לניסים לדורות, וטוב הוא לקבל ברכה בזמן זה" לה. לעתיד לבוא בלילה הזה יהיה אור היום, כאור שנברא בשבעת ימי בראשית לו.

יז שמו"ד יח, יא	כד מדרש ש"כ יב, לז, וע'	ל תרגום יונתן יב, לז, ומכילתא
יח יב, לז ורש"י	רש"י יב, לז	שמות יג, כא
יט לפי שיטה אחת	כה מד' אגדה יג, כ	לא מד' שכל טוב שמות יב, לו.
כ מכילתא	כו תרגום יונתן יב, לט,	לב רמב"ן שמות יב, מב
כ הגר"י אייבשיץ זצ"ל,	כז מד' שכל טוב יב, לד, אבן	לג מד' שכל טוב שמות יב, מב
תפארת יונתן.	עזרא יב, לט ועי' רמב"ן.	לד שמו"ד יח, יב
כא במכילתא יב, לח	כח ע"פ ספר התודעה.	לה ע"פ מד' שכל טוב ופדר"א פרק לב.
כב מכילתא יב, לו.	כט ילקו"ש רט וזית רענן	לו שמו"ד יח, יא
כג הובא בספר התודעה	שם.	

סיפורים לשלחן שבת

סיפר רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: ביום שישי אחד כאשר ישבתי אצל גיסי הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, נכנס לחדר אברך תלמיד חכם, וסיפר על הקורות אותו באחד מבתי החולים הגדולים בארץ, לשם הגיע עם בנו החולה כדי ליטול עצה רפואית בעניין פלוני. וכה סיפר: "נכנסתי לחדרו של מנהל המחלקה, רופא בכיר ביותר, שבמשך דקות ארוכות הרצה בפניי את דעתו ועצותיו באשר למחלה של בני. אני שמעתי את הדברים, וכשקמתי ללכת אמרתי לרופא: "הקב"ה יעזור שכל מה שאמרת לנו יפעל את פעולתו הטובה, והבן יתרפא". ויהי בשמוע הפרופסור את המילים "הקב"ה יעזור" שיצאו מפי, החל להאדים מרוב כעס, וצווח בקולי קולות, "לשם מה אתה מזכיר כאן את האלוקים?! אני כאן השליט!" (עפ"ל) נחרדתי מאוד למשמע הדברים, ממשיך האברך לספר, הבעתי בפניו את מחאתי, ודרשתי ממנו שיחזור בו מדבריו, אולם הוא המשיך לשלוף מפיו דברי נאצה, כשהוא חוזר שוב ושוב על המשפט "אני כאן השליט", רח"ל". הגר"ח שמע את הדברים, ואמר לאותו אברך: "אתה אכן כאבת את כבודו המחולל של הש"ת, והדבר הציק לך מאוד, הנח עתה להש"ת שיעשה את שלו".... באחד הלילות, מצלצל הטלפון בביתו של אותו אברך. השעה הייתה כבר אחרי חצות. על הקו היה לא אחר מאשר הרופא 'השליט' ההוא. הצליל שבקע מפיו היה מהוסס, רועד, ונימת קולו הייתה שונה לחלוטין מזו שנשמעה בחדרו אך לפני ימים ספורים: "אתה זוכר שבהיותך במחלקה אמרתי לך שאני השליט, ואתה ניסית לומר שאיני צודק, ודרשתי שאחזור מדבריי?! - שאל את האברך. משזה הגיב בחיוב, המשיך הרופא הבכיר ואמר: "אז אני רוצה להודיע לך עכשיו באיחור של כמה ימים, שאני חוזר בי. אינני השליט, ולא ניתנו לי כוחות של שליט". מה אירע? הרופא סיפר לו שזה עתה הוא חוזר מהרצאה שנתן לפני מאות רופאים. "הקב"ה הוכיח לי בעליל שאיני שליט" אמר הרופא בקול נכאים. הוא סיפר שקרה לו שם דבר נורא שלא קרה לו מעודו, כאשר לפתע פתאום, ללא הודעה מוקדמת, הוא לא שלט בסוגרי-גופו, ועקב כך נגרמה לו בושה נוראה לפני מאות הרופאים שהגיעו להרצאה. "הקב"ה הוכיח לי בצורה שאינה משתמעת לשני פנים שאין בי כח לשלוט אפילו על גופי, וממילא ברור לי עתה בוודאות גמורה שהדברים שאמרתי בפניך בהיותך אצלי, הם דברי שטות והבל ואין בהם ממש" - (חובה לציין, שככלות הכול, הוכיח הרופא שיש לו נשמה יהודית, וזאת משתי סיבות: א. עצם העובדה שהוא מזהה את הקשר בין שתי האירועים, ומחליט בליבו שהבושה שנגרמה לו בהרצאה, קרתה בגלל הדברים שאמר! ב. שכאשר הוא נחשף אל האמת, הוא אינו מתבייש להודות על כך, ומתקשר בצורה ישירה אל מי ששמע את דברי הנאצה, ומודה ומתוודה: חטאתי! שהרי אף אחד לא הכריחו ליצור קשר עם אותו ת"ח ולהודות על חטא... תכונות נפש אלו קיימות רק אצל יהודים...)

מוסר השכל זה רצה הקב"ה ללמד את פרעה, וזו הייתה המטרה בכל עשרת המכות, להוכיח לו שהקב"ה הוא השליט היחיד בכל מה שקורה בעולם, אולם לא רק בדברים הגדולים, אלא כמו שכתב הרמב"ן בסוף פרשתנו "ומן הניסים המפורסמים אדם מודה (יגיע להכרה) בניסים הנסתרים, שהם יסוד כל התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין שכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם... הכל בגזירת עליון!" (מתוך 'האמנותי ואדברה')

סיפר רבי רפאל זר שיחי': "היה ביישוב שלנו אדם אחד שהיו בעולותו כמה מסעדות, והוא היה גברא אלימא ממש. הוא לא נתן לאף אחד לפתוח מסעדה ביישוב, וכל מי שניסה לפתוח מסעדה, הוא היה שולח לו כמה מ'אנשי', אינשי דלא מעלי, לטפל בו. אשתו של בעל המסעדות הלוה, הייתה משתפת בקביעות בהרצאות בנושאי יהדות. יום אחד דיבר הרב על מצוות הנחת תפילין, הוא הרחיב על הזכות הגדולה שיש למי שמניח תפילין, ועל השמירה המיוחדת שהתפילין שומרים אותה. אחרי ההרצאה ניגשה אותה אשה אל הרב ושאלה איך להשפיע על בעלה שיאות להניח תפילין. הרב הסביר לה שצריך לדבר עימו בנחת כל יום מעט מעט על הזכות והשמירה שהנחת תפילין מביאה על האדם. האשה אכן ניסתה להשפיע על בעלה, אבל הבעל לא קיבל את הדברים ולא זז אצלו שום דבר. סדר יומו של בעל המסעדות היה, לקום בבוקר בשעה שמונה, לנסוע במכוניתו לאחת ממסעדותיו הפרושות ברחבי העיר ולסעוד את ארוחתו, ומשם היה ממשיך לסירורים בשאר המסעדות שבבעלותו. יום אחד בשעה שמונה בוקר, הוא ירד כהרגלו מביתו למכונית. הוא התניע ויצא מהחנייה, והנה הוא שומע מתוך ביתו את אשתו צועקת צעקות רמות. הוא עצר את המכונית ועלה לביתו בזריזות לראות על מה הצעקות. כשנכנס, אמרה לו אשתו: "תראה, אני לא יכולה לחיות כך, אתה לא עושה שום דבר בשבילי, אני מבקשת ממך, בבקשה, בוא תניח תפילין היום, רק חמש דקות, תעשה את זה בשבילי, טוב?" הפעם הוא לא התנגד ואמר לה: "טוב, תביאי את התפילין ונעשה אתה זה מהר". הם חיפשו ומצאו את התפילין של הבר מצווה שלו באיזו מגירה בירכתי הבית, הוא החל להניחן, אשתו עזרה לו, וכשסיים את ההנחה אמרה לו להגיד פסוק אחד של "שמע ישראל". באותו רגע שהוא החל באמירת שמע ישראל, נשמע פיצוץ אדיר מכיוון החנייה של המכונית שלו. הם ממחרים להסתכל בחלון, ורואים שהמכונית שלו עולה בלהבות!!! התברר ששונאים שלו, אלו שהוא לא נתן להם לפתוח מסעדות, רצו להתנקם ולחסל אותו, והטמינו לו פצצה בתוך הרכב, הם תיכננו שבשעה שמונה וחמש דקות, כשהוא ייצא בתוך הרכב כהרגלו, הוא יתפוצץ ויהרג במקום... מאותו יום הוא לא פסק מלהניח תפילין... (האמנותי ואדברה)